

Instrucțiuni din 1607 pentru comitele Cămării salinelor din Maramureș

Comitatul Maramureș, împreună cu salinele de pe teritoriul său, care făceau parte din bunurile pendinte de domeniul cetății Hust, potrivit unei înțelegeri, în anul 1570 a trecut sub jurisdicția Principatului Transilvaniei. Pentru o scurtă perioadă, de la începutul secolului al XVI-lea, veniturile salinelor maramureșene au intrat în vistieria generalului Basta, dar în urma luptelor antihabsburgice conduse de Ștefan Bocskai, Maramureșul a revenit din nou principatului¹. După moartea principelui Bocskai, comandantul oștilor acestuia, Valentinus Drugeth de Homonnay, a ocupat, împreună cu mai multe cetăți și domenii, și cetatea Hustului. În calitate de pretendent al scaunului princiar, iar ulterior, potrivit hotărârii Dietei, pe lângă alte demnități și posesii, Homonnay devine comitele suprem al Maramureșului și stăpânul cetății Hust, dispunând totodată și asupra salinelor maramureșene.²

În calitatea sa de nou stăpân al salinelor, cu data de 1 ianuarie 1607, Homonnay emite instrucțiuni detaliate pentru Augustinus de Dej, comitele cămării salinare³, pe care bogata istoriografie a acestor saline⁴ încă nu le cunoaște. La emiterea acestora Homonnay și anturajul său trebuia să fi știut de ordonanțele emise la Alba Iulia din 26 noiembrie 1591⁵, pentru că unele pasaje din noile instrucțiuni seamănă leit cu ordonanțele anterioare. Cu toate acestea situația salinelor în anul 1607 se deosebea mult față de raporturile existente cu un deceniu și jumătate mai înainte.

În primul rând, suntem martorii scumpirii prețului de preschimbare și de vânzare a sării, fenomen ce are acoperire în devalorizarea monedelor. În anul 1591, dar și potrivit prețurilor înregistrate în conscripțiile urbariale din 1600, tăie-

¹ Wenzel Gustáv, *Magyarország bányászatának kritikai története* (Istoria critică a mineritului din Ungaria), Budapesta, 1880, p. 237; Takács Sándor, *A máramarosi sóbányák jövedelme 1551/2 és 1600/1-ben* (veniturile salinelor din Maramureș în 1551/2 și 1600/1), în „Magyar Gazdaságtörténelmi Szemle”, anul VI, 1899, p. 192–195.

² *A magyar nemzet története* (Istoria națiunii maghiare), în redacția lui Sándor Szilágyi, vol. V, Budapesta, 1897, p. 629, 630 și 638; / Szilágyi István / *Máramaros megye főispánjainak jegyzéke* (Lista comiților supremi ai comitatului Maramureș) în „Máramarosi Lapok”, anul III, nr. 25 (17.VI.1888).

³ Arh. St. Baia Mare, colecția Liceului reformat din Sighetu Marmatei, nr. 15. În continuare *ne vom baza pe acest document și vom cita numai alte izvoare*.

⁴ Al. Doboși, *Exploatarea ocnelor de sare din Transilvania în evul mediu (sec. XIV–XVI)*, în „Studii și cercetări de istorie medie”, anul II, 1951, p. 125–166; David Prodan, *Iobăgia în Transilvania în secolul al XVI-lea*, vol. I, București, 1868, p. 751–779; *Utasítás a rónaszéki sókamara ispán részére 1591. ből* (Ordonanțe pentru comitele cămării salinare de la Costiui din 1591), în „Magyar Gazdaságtörténelmi Szemle”, anul V, 1898 (în continuare „MG SZ”, 1898), p. 454–458; D.F. *A máramarosi sóvágók kiváltságlevelé 1498-ból* (Diploma privilegială a tăietorilor de sare din Maramureș din 1498) în „Magyar Gazdaságtörténelmi Szemle”, anul VII, 1900, p. 188–190; Ivány Béla, *Két középkori sóbánya statútuma* (Două statute medievale ale ocnelor de sare), în „Századok”, 1911, p. 10–30, 98–113 și 185–195.

⁵ Vezi „MG SZ”, 1898, p. 454–458.

torii de sare au primit pentru 100 de bucăți de sare, plus 12 bucăți adaos, 20 de bani. Această sumă în 1607 s-a ridicat la 30 de bani. Majorarea cu 50% a salariilor de bază se regăsește și în prețul de preschimbare a sării ce s-a preluat de la fierar, preot sau de la „gazdă”. S-a ridicat de asemenea și salariul funcționarilor și al altor persoane de deservire. Astfel, „lopătarul” (cel care are în supraveghere sarea mărunță), chelarul care din nou îndeplinește și funcția de econom, în 1607 primesc câte 24 florini în locul celor 12 ce li se cuveneau în 1591, pitarul 12 florini în loc de 6, bucătarul și sâmbriașul câte 12 florini în loc de 10.

Au apărut și funcții noi. Printre acestea, un loc de frunte îl ocupă „diacul sa-meș” al comitelui cămării, cu un salariu de 36 florini; „exactorul restanțelor”, care urmărea achitarea prețului sării ridicate pe credit de la cămară, primește un salariu anual de 24 florini, precum și „măgluitorul”, care la salinile din Transilvania apare mult mai devreme. Obligațiile de serviciu ale acestuia din urmă sunt legate de preluarea sării preschimbate de către tăietorii de sare, clădirea acesteia și eliberarea din depozite a sării vândute. Cei doi paznici ai ocnei, care au apărut prima dată în urbariul anului 1600, în instrucțiunile emise de Homonnai se transformă în „dorobanți”,⁶ salariul lor fiind același pe care pe care îl primeau semenii lor de la cetatea Hustului.

Majorarea salariilor se reflectă și prin schimbarea „ajutorului de postav”, ce se acordă anual tăietorilor de sare, de la 3 la 4 florini. Acest ajutor, în valoare anuală de 3 1/2 florini, se conferă și celor 8 „rotariști”, 4 „chepești”, precum și băiașului.

Fenomenul devalorizării monedelor și implicit al majorării prețurilor apare cel mai semnificativ la stabilirea noilor prețuri de vânzare a sării de la cămară: pentru 100 + 5 (adaos) bucăți de sare în 1591 cumpărătorii plăteau 3 florini, care în 1607 se ridică la 6 florini.

În raport cu prevederile ordonanței din 1591, în cazul instrucțiunilor din 1607 considerăm necesar să mai atragem atenția asupra altor trei schimbări esențiale. Achitarea regulată a soldei celor 50 de călăreți și 100 de pedestrași din cetatea Hustului, precum și a celor 100 de „viteji pedestri” de la cetatea Ungvar (azi Ujgorod). În 1607 Homonnai îl face răspunzător direct pe comitele cămării salinelor, lăsându-i în sarcină și îndeplinirea obligațiilor legate de „construcții și de procurarea obiectelor necesare” pentru cetate. Acestea din urmă erau prevăzute și în ordonanțele mai vechi. În al doilea rând, remarcăm primul punct din instrucțiunile emise de Homonnai, în care apare din nou, în mod concis, sarcinile comitelui cămării legate de exercitarea dreptului de judecată al cămării, sarcini care, în statutele vechi ale salinelor, au fost foarte bine conturate, dar care au fost omise din ordonanțele din 1591. În al treilea rând, subliniem strădaniile lui Homonnai în privința rezervării dreptului de vânzare a sării de la ocne numai în favoarea cămării. Încercări de această natură s-au făcut deja și cu decenii în urmă, dar instrucțiunile din 1607 și în această privință sunt mai ferme și consecvente.

Se mai cuvine de a face o precizare: în cazul publicării textului ordonanțelor din 1591 se vorbește de iobagii nobililor de la „Alsóbánya” (Baia de Jos)⁷ care corect se citește Alsórona (Rona de Jos), iar acești iobagi cosesc fânețele pâraului Hera și nu „Lena” cum apare în textul publicat.

ADALBERT BALOGH

⁶ Vezi Conscrierile urbariale din Arhiva Națională a Ungariei notate cu „U.et C. 174/25”, citate la David Prodan, *op. cit.*, vol. I.

⁷ „MGSZ”, 1898, p. 456.

1607 ianuarie 1, Ungvar. Instrucțiuni ale lui Valentinus Homonnai către prefectul Cămării salinare din Coștiui, Maramureș.

Anno 1607. Homonnai Bálint attá Instrukcio az Kamora Ispánnak.¹

Instructio Egregio Augustino B. de Dees Praefecto Camerae Salis Ronensis in Maramaros, iuxta quam in officiis sibi commissio gerere debeat. Data die prima January Anno 1607.

Megh tekintvén es gondolván az vitézlő Dézsi Agostonnak, Máramarosi Só Kamarának Ispánjának abban az helyben való Szolgálatyát, hűségét, jámborságát és gondviselését, Biztuk reá ujjnan ugyan azon Máramarosi Só Kamaránk gondgya viselését ilyen instrukcionkkal:

Először: Plena authoritást engedvén és adván kegyelmének arra, hogy az Kamarának régi Szabadsága szerint minden gonosz tevőket, melyek az Só Kamara Székét illetik, megbüntethessen és az Kamarához tartozó Szolgáknak és miveseknek mindenben az régi Szabadságát oltalmazhassa. Az Városoknak is az elébi szokás és rend tartás szerint, mindeneknek valamelyek az mi házunkat és Só Kamaránk szükségét illetik, parancsolhasson. Az mely faluk ab antiquo qz Kamarához tartoznak, azok is mondenekben csak ő kegyelmétől fügjenek az régi állapot szerint.

Másodszor: Az Só vágatásra Szorgalmatos gondgya legyen es mennél több sót vágathat, azon legyen az három városbeli só vágókkal² hatalmat adván arza, hogy az menyí Számu Só vágokal az Só vágatást fel éri, anyiit allithasson, hogy az Só fogyatkozása miatt minekünk kárunk ne következze. És az Só vágatástul az fel vőtt rendtartás szerint, tudni illik: minden tizenkét sotul harmincz pinzt fizessen az Só vágóknak.

Minden Só vágó, valamely nap sót vágh, régi szokás szerint minden nap az kovácsinak négy négy söt ad munkájáért, melyeket az Kamara Ispány az Kovácsitul be válcson ötivel másfél pinzen: mikor penigh az féle sónak Száma ötvenre telik, arra egy sot tartózzék az kovács vetni, melyet royanak hynak; ha százra telik, két söt.

Azonképpen minden Só vágó az Feredősnek minden nap tartózzék megh adni az régi szokás szerint az két két soth az mely nap sot vágh, melyeknek beváltásának modgya azon legyen mint az Kovácsénak.

Ismét minden nap az mely nap az Só vágók söt vágnak, tartózzék, minden Só vágó kéth só vágni, melyet Isten Sóvának hiinak, ezeket is az Kamara Ispán be válcsa azon moddal, minth az Kovácsitul, csak hogy ezeknek fél sáva nincsen.

Minden Só vágó minden Szombat napon két két söt ad az gazdaságért mely Sónak Mindenikét más fél pinzen váltják be régi szokás szerint az gazdátul.

Volt ilyen szokás is ennek előtte mely nem réegen volt, hogy minden Só vágó Szombat napon egy nagy söt hozot fel az Aknából, mely három avagy négy söt teszen, még ötis volna és eő maga adta el az kinek akarta, mely az mű jóvedelmünknek igen káros volna. Akarjuk azért es parancsollyuk is hogy az a Szokás le téssek mindenestül fogva, hanem minden Só vágó Szombat napon két Szám Söt vágjon magánk es fel hozza az Aknából, melyeknek mindenikét az Kamara Ispán ugyan ott az akna felet két két pinzen válcson be töllük.

Az posztó Só be vételben is ilyen Szokás, hogy minden Só vágónak esztendőben adtanak az posztójért száz, sóth melyeket ők ugy vágtanak az mint akartanak, eő magok attak el is. Ennek utána nem akarjuk hogy ez Szertartás legyen, hanem minden Só vágónak az posztójért négy forintot adgyanak, jóllehet az erdélyi aknakon csak két két forintot adnak. Ez posztó pénznek fel adása penig mindenkor az régi Szokás szerint Szent János nap tájban legyen.

Az két Só vágó Birónak régi Szokás szerint az ezer söt az Kamara Ispán minden esztendőben, az szám Sóból megh adja, melyeket eő magok ne adhassanak el, hanem be válcsa töllök.

Az teőmeny Sóra való fizetést is, az az minden tíz ezer sötul tizen négy söt admi megh engedjük, melyeket eő magok ne adhassanak el, mind az által ha az Kamara Ispán oly modot találhat benne hogy hasznunkal válthattja be töllük, az is be válcsa.

Az pinz áldomás Sót is minden Mindszent napjára hatvan hat söt adván, megh engedjük, mellet eő maguk el adhassanak, de ha lehet ezeket is be válcsa töllük jó modgyaval.

Az négy ünnepre mindenikre az négy Magyarországi fél hordó bort avagy két Erdélyi hordó az Só vágóknak megh adgya régi Szokás szerint.

Az vágó ökröket is minden ünnepre, az négy forintott is es az kenyérért hét forintott a Kamara Ispán megde adgya az Só vágóknak.

Az nyolcz só be hordóknak minden esztendőben Száz Száz sovák járt, melyet eő magok adtanak el, de az Kamara Ispán ez után be válcsa töllök, mert nem jó két Só Kamarának lenni.

¹ Notă ulterioară, scrisă de altă mână.

² Sublinierile au fost făcute ulterior.

Az Ső behordástul való fizetést is minden Száz sőtul másfél pénzt adván, helyen hadtunk.

Az nyolocz kerekesekek mindeniknek egy egy Személyre az előbbi rend tartást tudni illik az negyed fél forintot, segítsiget helyen hadtunk.

Az négy Gepelyesenek hasonlatos keppen az elebbi negyed fél fél forintot segítsigh fizetéseket is minden személyre helyen hadtunk.

Az egy feredősnek is minden eztendőben az negyed fél forintot segítsig fizetést is helyen hadtunk.

Az Ső el adásában penigh ilyen modgya legyen hogy az Kamarán minden Száz sőt hat forintot adgyon el fél sőt eőtöt adgyon rea, de ebben ugy cselekedgyék, hogy se Atyafiússágát, sem baráthságot ne nézzen, hanem mindeneknek egy áron adgya.

Az millyenek és darabnak eladásában ugyan azon rend tartás legyen mint ennek előtte: egy lo tere millyet hat pénzen, egy lo tere darabot is husz pénzen adgyon.

Az mokor az Kamarához való jobbágyok Szolgálatra mennek az aknához, ételek legyen mint ennek előtte, az bírónak pedig minden be menetelire két czipója járjon mint ennek előtte. Minden régih szokások az kik az akna körül kívántatnak, obszerváltassanak.

Az mikor az Ső vágó Birak lajtorját csinálnak, kötöznek, lajtorja fogakat ütnek ki, ső virágot le vernek és egyéb szükséges dolgokat megh csinálnak, azoknak az el rendelt fizetés szerént megh fizessen, de az féle fizetéstul az Ső vágó Biráktul testimoniumot vegyen, mellyet szám adáskor elől hozzon.

Az Huszti vikariusnak az regih szokás Szerént Esztendőben az két ezer sóth megh adgya, de eő maga hordassa el, ne az mi jobbágyunkal.

NB.¹ Az Szigetih Praedicatornak az mely Sőt az Ső vagók adnak azt eő maga hordattassa el mint az elött.

Az Nemes népek az régih rend tartás szerent, az Kamarának Szekér utat mindenüt tartozzanak megh csinálni és az Kamara Ispán azoknak az nemeseknek házok szükségéré millyet és darabot adgyon, annak az rendi szerint.

Az Alsó Ronai Nemes népek jobbái, kik az Leva² patakja rététh megh kaszályák azoknak, ha három nap kaszálnak is, többet ne adgyon hanem mindeniknek csak egy lo tereh millyet.

Ha mikor az Városokl az Aknán művesek lesznek, kik sindelyeznek, Gepelyt csinálnak, az mi egyéb neponként való épültek és szükségek lesznek, megh csinállyak, azoknak megh fizessen az régih mod és Szokas szerent.

Az ső Hajónak czinaltattására és el kísérésere és alá boczatására gondgya legyen és azon ügyekezzeék, az mint nekünk hasznosnak itéli lenni és abban ilyen rend tartása legyen, minden hajosnak egy egy hajóra hét forintot eőtven pénzt adgyon.

Minden Kamara helligh az Sőkat rend tartás Szerént megh fizessen az hajosoknak. Ha valamely falú határán az Ső hajó megh akad, az falú tartozzeék ki emelni de isméth azoknak tartozzanak minden megh akadot helyen Száz Sőt adni az usus szerént. Minden rend tartás az előbbi mod szerint maradgyon helyen az Ső hajó le szállításben.

Minden dologban penigh az mellyik az mü hasznunkat és Szükségünket nézik, mellyre eő eléghe nem volna, az mi Huszti kapitányunkat találya megh és minden segítséggel legyen az Kamara Ispánnak, hogy mi nekünk kárunk na következzeék.

Hogy ha penigh oly szükséges dolgok érkeznének és történnének, az mi kárunkhoz, ugy mint építések, az vagy egyéb szükséges dolgoknak megh szerzési és viteli, mellyeknek megszerzésének az mi kamaránk hasznából és jóvedelmébül kellene lenni és azokrul az mi kapitányunk czedulaja által megh talallya, tehat az Kamara Ispan, az Kapitány czedulájára es requisitiójára azokat megh vegye, meg szerezzé és megh épitse, megh tartván menedékül magának az kapitany czedulajat, mellyeket számadások irant elő hozzon, de az kapitány czedulái olyak legyenek melyeknek eő maga keze írása legyen. Ha penigh a kapitány kívánsága feletté valonk láttatné neki, minkét requirállyon felőle és értésünkre adgya, kibül mü töllünk tanussága lészen.

Ezeknek utánna itt Huszt várunkban vitézlő Kapitányunknak, Porkolábinknak fizetésekre és egyéb zűseégekre szorgalmatos gondot visellyen Kamara Ispán Uram. Az Huszti várunkban lévő eőtven lovas vitézinknek és szaz gyalog vitézinknek horol hora fogyatkozás nélkül megh fizessen. Es az Ungvári Házunkban is környülöttünk az mely Száz Gyalogh vitézt tartottunk, azoknak töllünk el rendelt fizetésére is gongya legyen. Ezt is hozzá tévén hogy minden épületre az mint az az felső articulusban is megh vagyon irva, szorgalmatos gondgya legyen.

Az Kamara Ispánnak és tisztnék gongya viseléséért leszen fizetése két száz forint. Az Számosnak huszon négy forinth. Az lapátosnak is huszon négy forinth. Az Szigethi dolgoznak tizen két forinth. Egy szakácsnak tizen két forinth. Egy sütőnek is tizenkét forinth. Egy Szén égetőnek az akna szükségére való szén égetésért esztendeigh huszonöt forint.

¹ Rotariștii scoateu din salină sarea impură, cea sfărâmată, dar și bucățile de sare. (David Prodan, *op. cit.*, vol. I, p. 763).

² „Chepeliștii” erau îngrijitorii și mănăitorii cailor care puneau în mișcare crivacul („gepel”).

Mivel hogy az Kamarának régi szokása hogy az Sóth ki szokták eleitől fogva hitelbe adni, annak be szedésére és bizonyos restantia exactora legyen, melynek esztendei fizetése léssen hoszon négy forint.

A régi rend tartás szerént mindenkor két Darabontot tarcson kiknek olyan fizetések legyen mint az több Huszti Darabontinknak és kik hajó Deszkakra, Sívágokra mindenkor gondot viseljenek.

Noha az régi rendtartás abrogáltatott volt, hoy az Kamara Ispánoknak az elrendelteet fizetéseken felül nyolc lova is volt fizetések, mind azáltal hogy minden szükséges dolgainkra inkább elérkezhesék és hasznosob lehessen minekünk, rendeltünk neki negy lóra való fizetést, úgy mint az Huszti fizetett szolgálkánk.

Eő magának ötöd magával és az megh Személyekkel, az négy Gépelyessel is Asztalra liszen ez-tendeigh két száz véka Buzája, azzal az minemű vékával az kamarán élnek. Negy Erdelyi hordó bor, Tizenhat véka Köleskásának, Tizenkét verő Disznó, negyven, Berbécs, Husz sajt, tizenhat icze vaj, lencse, borsó, hat véka fű szerszám, hus és egyéb aprólék vételekre eötvén forint. Az eő maga lovaira hetven eöt véka zab. Az kenyér hordó és Gepelyes lovakra való zab költést az eő industriájára bizzuk.

Ha mikoron pedig oly vendigi mennek, kiknek gazdálkodások az mi becsületüket is illelne, mértékletlenséggel való költséget azokra számba veszük.

Pappirosra négy forintja legyen, Egy számtartó Deákot tarcson magának kinek esztendei fizetése legyen harminchat forint. Maglasnak huszon negy forint.

Senkinek az elrendelt fizetésen kívül ne fizessen, mert szában nem veszük tőle. Esztendeje el telvén tartozzék minekünk számot adnia.

Datm in Arce nostra Ungvar, die prima January Anno Millesimo Sexcentesimo Septimo.

Comes Valentinus Drugeth de Homonna

Arh. St. Baia Mare, colecția Liceul reformat din Sighetul Marmăției nr. 15, Copie contemporană.

Traducere:

Anul 1607. Instrucțiunile emise de Valentinus Hommonai către comitele cămării¹.

Instrucțiunile date distinsului Augustinus B. de Dej, prefectul Cămării salinare din Coștiui în Maramureș, după care se va orienta în îndeplinirea serviciilor sale. Emise în prima zi din ianuarie, anul 1607.

Având în vedere și apreciind vechile servicii, fidelitatea, blândețea și providența manifestate în același loc al distinsului Agoston de Dees, comitele Cămării noastre salinare din Maramureș, i-am încredințat din nou conducerea aceleiași camere salinare ale noastre din Maramureș, cu astfel de instrucțiuni:

Primul: Lăsându-i și conferindu-i autoritate deplină domniei sale pentru pedepsirea, potrivit drepturilor străvechi ale cămării, a tuturor răufăcătorilor care privesc scaunul cameral salinar și să vegheze întrutotul asupra respectării vechilor privilegii ale servitorilor și lucrătorilor pedinți de cameră, să poruncească orașelor și pentru toată lumea care, potrivit vechilor datine și ordine depind de casa și de camera noastră salinară: satele care de mult aparțin de cămară, să depindă și mai departe întrutotul de domnia sa.

Al doilea: Să aibă grijă cu sânguință asupra tăierii sării și să taie cât mai multă sare cu tăietorii *din cele trei târguri*², dându-i putere să pună la lucru pe atâția tăietori de sare cât acoperă tăiatul sării, pentru ca din cauza lipsei de sare, nouă să nu ne aducă prejudiciu. La tăierea sării, potrivit regulilor stabilite anume, pentru o sută douăsprezece <bucăți de> sare să le plătească tăietorilor treizeci de bani.

Fiecare tăietor de sare, în fiecare zi în care taie sare, potrivit datinei vechi, va da fierarului, pentru munca acestuia, câte patru <bucăți de> sare, pe care comitele cămării le va preschimba de la fierar cu câte un ban și jumătate, după cinci <bucăți de> sare, iar când numărul acestui fel de sare se ridică la cincizeci, fierarul va fi obligat să mai dea în adaos o <bucată de> sare, iar după o sută, două, ceea ce se numește *roia*.

De asemenea, fiecare tăietor de sare este obligat să-i dea *zilnic băiașului*, în ziua în care taie sare, potrivit vechii obișnuințe, *câte două <bucăți de> sare*, orânduiala de preschimbare a acestuia să fie identică ca și a fierarului.

Tot așa, în fiecare zi în care tăietorii de sare taie sare, fiecare tăietor de sare este obligat să taie două <bucăți de> sare ce se numește Sarea lui Dumnezeu și pe acestea comitele cămării să le preschimbe după cum face cu fierarul, numai că acestea nu vor mai avea nici un adaos.

Fiecare tăietor de sare, în fiecare zi de sâmbătă, va da câte două <bucăți de> sare pentru găzduire, care sare, după vechea datină, va fi schimbată de la gospodar cu câte una și jumătate bani pe bucată.

¹ Notă ulterioară, scrisă de altă mână.

² Sublinierile au fost făcute ulterior.

S-a obișnuit, dar nu de mult, ca în zilele de sâmbătă, fiecare tăietor de sare să fi scos din ocna o sare mare, care ar face trei, patru sau chiar cinci <bucăți de> sare și pe care le-a vândut el oricui ar fi vrut el, ceea ce ar fi cu mari pierderi pentru veniturile noastre. De aceea, vrem, ba și poruncim, ca acest obicei să se termine cu desăvârșire, <admițând ca> fiecare tăietor de sare, în zilele de sâmbătă, să taie și să scoată din ocna pentru el câte două <bucăți de> sare obișnuite, pe care comitele cămării să le preschimbe de la ei acolo deasupra ocnei cu câte doi bani bucată.

Și în privința preluării *sării postavului* s-a obișnuit ca fiecărui tăietor de sare i s-a dat anual pentru postav câte o sută <bucăți de> sare, pe care aceștia au tăiat-o cum au vrut ei, ei făcând și vânzarea acestora. De aici încolo nu vrem ca aceasta să devină un obicei, ci, fiecărui tăietor de sare să i se dea patru florini pentru postavul său, cu toate că la ocnele din Ardeal se dau doar doi florini. Plata acestor bani de postav să se facă, potrivit datinei, în jurul zilei de Sf. Ioan.

Potrivit vechii datini, comitele cămării anual se le dea celor doi *juzi ai tăietorilor de sare* cele o mie de <bucăți de> sare din sarea numărată, dar aceștia să nu aibă dreptul a le vinde, <comitele> să le preschimbe de la ei.

În privința plății, după sarea „teömeny”, adică de a plăti după fiecare zece mii de/bucăți de/sare patrusprezece <bucăți de> sare, am admis, dar pe care ei să nu aibă dreptul de a le vinde, dacă comitele cămării găsește vreo modalitate pentru preschimbarea acestora în folosul nostru, să le și preschimbe.

Am admis ca pentru fiecare zi de Toți Sfinții să dea șazezi și șase <bucăți de> sare pentru *sare de aldămaș*, ei având și dreptul de a le vinde pe acestea, dar dacă se poate și pe acestea să le preschimbe cu folos.

La cele patru sărbători, tăietorilor de sare să li se dea, după vechea datină, vin de patru jumătăți de buți de Ungaria sau două buți ardelenesi.

Comitele cămării tăietorilor de sare să le dea la fiecare sărbătoare câte patru florini pentru tăia-tul bonului și doi florini pentru pâine.

Cei opt cărători de sare anual primeau câte o sută <bucăți de> sare, pe care le-au vândut ei singuri, dar comitele cămării de acum înainte să le preschimbe de la ei, deoarece nu este bună existența a două camere de sare. Am aprobat de asemenea pentru căraușii de sare, după fiecare o sută de <bucăți de> sare, să li se dea un salariu de un ban și jumătate.

Pentru fiecare dintre cei opt rotariști³, potrivit obiceiului vechi statornicit, am aprobat acordarea unui ajutor în valoare de câte trei florini jumătate.

De asemenea, am aprobat achitarea ajutorului anterior <stabilit> pentru cei patru „chepești”⁴ în valoare de câte trei florini și jumătate.

Am aprobat de asemenea și achitarea ajutorului anual de trei florini și jumătate pentru un băieș. În privința vânzării sării de la cămară să se introducă următoarea rânduială ca o sută <bucăți de> sare să fie vândută cu șase florini <compărătorului>, acordându-i un adaus de cinci <bucăți de> sare, dar în aceasta să nu se țină cont nici de rudenie și nici de prietenie, fiecăruia dintre ei să le vândă la fel.

Sarea mărunță și sfărâmată să fie vândută după vechiul obicei: o povară de sare mărunță („mil-lye”) de un cal să fie dată cu șase bani, o povară de sare sfărâmată („darab”) de un cal cu douăzeci de bani.

Când iobagii camerali se duc la ocne pentru lucru, ca și în trecut, aceștia să aibă de mâncare, iar județul, pentru fiecare prezență să i se cuvină, ca și în trecut, câte două pâinișoare. Toate regulile vechi în privința <muncii> din jurul ocnei să fie respectate.

Când juzii tăietorilor de sare fac sau leagă scări, schimbă fuscei, doboară floare de sare sau fac alte lucrări necesare, aceștia să fie plătiți după orânduială, dar despre aceste plăți să le ia atestate de la juzii tăietorilor de sare, pe care, la darea socotelilor, să ni le prezinte nouă.

Vicarului de Hust, după vechea orânduială, să i se dea anual câte două mii <bucăți> de sare, dar el să le transporte nu cu iobagii noștri.

Sarea care se taie de către tăietorii de sare pentru *predicatorul din Sighet*, ca și în trecut, să fie dusă de el însuși.

Populația nobiliară, potrivit vechilor orânduiei, este obligată să repare drumurile cămării de sare, iar comitele cămării, la rândul său, să le asigure acestora pentru necesitățile caselor sare mărunță și sfărâmată.

Iobagilor nobililor de la Rona de Jos, care cosesc fâneța din Valea pârâului Leva⁵ fiecăruia să nu i se dea mai mult de o povară de sare mărunță, chiar dacă aceștia ar cosi mai mult de trei zile.

Atunci când la ocne vor fi prezenți meșteșugari de la târguri pentru punerea șindrilor, făcutul crivacelor (gepel) și pentru alte nevoi zilnice pe la construcții și în alte părți aceștia să fie plătiți după orânduială și obiceiul vechi.

³ Rotariștii scoteau din salină sarea pură, cea sfărâmată, dar și bucățile de sare. (David Prodan, *op. cit.*, vol. I, p. 763).

⁴ „Chepești” erau îngrijitorii și mănuiitorii cailor care puneau în mișcare crivacul („gepel”).

⁵ Corect „Hera“.

Să aibă grijă de pregătirea, însoțirea și pornirea corăbiilor de sare și să se străduie în tot ceea ce consideră de a fi de folos și la aceasta să țină orânduială ca fiecare corăbier să primească pentru fiecare corabie câte un florin și cincizeci de bani.

Corăbierilor să le plătească până la fiecare lor <port> al cămării după sarea <transportată> după orânduiala veche. Dacă vreo corabie cu sare se împotmolește în hotarul vreunui sat, satul să fie obligat de a o elibera, dar la fiecare loc de împotmolire, potrivit datinei, acestora să fie obligați de a li se acorda câte o sută de <bucăți> sare. Toate dispozițiile anterioare privind transportul corăbiilor de sare vor rămâne în vigoare.

De altfel, pentru toate lucrările care nouă ne-ar fi de folos și care ne privesc, dar la care el nu ar fi competent, să fie căutat căpitanul nostru din Hust și acesta să-l sprijine în toate pe comitele cămării, pentru ca noi să nu avem nici o pierdere.

Iar în cazurile în care în jurul cetății noastre s-ar ivi vreo necesitate pentru construcții ori pentru procurarea sau transportarea unor bunuri, a căror obținere ar trebui să fie făcută din veniturile cămării noastre, și despre care va fi anunțat, prin scrisorile căpitanului nostru, comitele cămării, în baza țâdulelor și cererilor căpitanului nostru, să le cumpere, procure sau să le construiască pe acestea, păstrându-și pentru siguranță scrisorile căpitanului, pe care, cu ocazia socotelilor, să le prezinte: în schimb toate scrisorile căpitanului să fie de mâna sa proprie; dacă cererile căpitanului li s-ar părea a fi prea ridicate, să ne fie raportate și aduse la cunoștințele noastre, după el va afla de la noi ce are de făcut.

De acum înainte domnul comite al cămării să aibă grijă cu sârguință față de salariile și necesitățile de altă natură ale căpitanului și pârcașului cu reședință în cetatea din Hust. Să achite prompt lunar și fără vreo lipsă a salariilor celor cincizeci de călăreți și o sută de pedestri existenți în cetatea noastră de la Hust. De asemenea, să aibă grijă și de salariile celor o sută de pedestri pe care îi avem în jurul nostru în cetatea de la Ungvar, cu precizarea de a se îngriji și de construcțiile arătate mai pe larg, în articolul de mai sus.

Comitele cămării, pentru purtarea acestor griji, va avea un salariu de două sute de florini, sameșul douăzeci și patru de florini, lopătașul de asemenea, douăzeci și patru florini, chelarul care este și econom 24 florini, lucrătorul de la Sighet doisprezece florini, un bucătar doisprezece florini, un pitar de asemenea doisprezece florini, împreună cu îmbrăcămintea acestuia, un cărbunar pentru arderea manganului necesar oanei anual doisprezece florini.

Ținând cont de obiceiul vechi, potrivit căruia la cămară se obișnuiește vânzarea sării pe credit, pentru perceperea acestuia să aibă un exactor al restanțelor, salariul anual al acestuia să fie douăzeci și pentru florini.

După datină, să țină în permanență doi dorobanți, care să aibă un salariu identic cu restul dorobanților de la Hust și care să aibă grijă permanentă față de scândurile și de tăietorii de sare.

Cu toate că vechiul regulament, potrivit căruia comiților cămării, pe lângă salariul lor, li se mai asigura și opt cai, a fost abrogat, dar pentru ca el să poată ajunge mai prompt la îndeplinire a sarcinilor și pentru ca el să ne fie mai util, i-am ordonat cheltuielile de întreținere a patru cai, asemănător supușilor noștri de la Hust.

Pentru masa celor cinci persoane împreună cu el, precum și a persoanelor stabilite și a celor patru „chepeliști“ va avea anual două sute douăzeci de mierțe de grâu, cu miera obișnuită la cămară, patru buți ardelenesti de vin, doisprezece porci, patruzeci de berbeci, douăzeci de cași, șaisprezece măsuri de unt, linte, mazăre, șase mierțe de condimente; pentru cumpărarea cărnii și altor măruntaie, cincizeci de florini. Pentru cai șaptezeci și cinci mierțe de ovăz. Ovăzul pentru caii care transportă pâinea și a celor de la crivace îl lăsăm în grija dregătorului.

Iar când vor sosi oaspeți, a căror aprovizionare intră în sarcinile noastre, aceste cheltuieli chibzuite le vom deconta.

Pentru hârtie să aibă patru florini. Să țină pe lângă el un sameș, al cărui salariu anual să fie de treizeci și șase florini. Măgluitorului douăzeci și patru florini.

Pe lângă salariile stabilite, să nu plătească nimănui ceva pentru că nu le vom lua în seamă. După terminarea anului are datoria de a ne prezenta socoteală.

Dat în cetatea noastră Ungvar, ziua întâia Ianuarie anul unamiei șase sute șapte.

Comite Valentinus Drugeth (sic) de Homonna.